

Preparaty dla pszczół

Apistym Apiflora

Kalendarz
prac w pasiece



STYCZEŃ



Wielu pszczelarzy nie potrafi sobie odmówić osłuchiwania zimujących rodzin za pomocą wężyka gumowego lub lekarskiego fonendoskopu. Czy warto to robić? Raczej nie. Jeżeli styczeń jest mroźny i śnieżny - chodzenie po pasieczniku, skrzypienie śniegu pod butami, wkładanie wężyka w wylot to czynności, które mogą niepokoić rodziny i powodować rozluźnienie kłębu zimowego. Często przyczyną niepokojenia pszczół są ptaki i gryzonie. W niektórych pasiekach mogą one stanowić duże zagrożenie dla rodzin. Ciągłe niepokojenie rodzin prowadzi do rozluźniania kłębu, a przez to do zwiększonego spożywania zapasów, zaperzenia a niejednokrotnie nawet do osypywania się rodzin.

Silna rodzina pszczoła, z dużą liczbą pszczół, przy niskiej temperaturze, w przeliczeniu na jedną pszczołę lub na 1 g pszczół, potrzebuje mniej pokarmu i zużywa mniej energii w porównaniu do słabej. Długość okresu życia pszczół zimowych uzależniona jest głównie od faktu pojawienia się czerw w rodzinie. Wtedy pszczoły, które posiadają dobrze rozwinięte ciało tłuszczowe (o co zadbał pszczelarz jesienią) zaczynają karmić larwy, które staną się pszczołami wiosennymi, natomiast karmicielkom skraca się długość życia. Takie sytuacje mają często miejsce już w ostatniej dekadzie stycznia. Należy jednak zdawać sobie sprawę z niebezpieczeństw z tego wynikających (szybsze wyeksploatowanie karmielek, możliwość kolejnych ochłodzeń, a także wcześniejszy start rozwoju roztocza *Varroa destructor*).

W tym okresie można w pracowni przetapiać wosk. Jeżeli wcześniej nie było możliwości, to teraz jest właśnie czas, kiedy można przetopić wosk w pracowni. Pora także na drutowanie ramek, które będą używane w nowym sezonie oraz drobne remonty sprzętu. Warto także poświęcić trochę wolnego czasu na czytanie fachowej literatury pszczelarskiej oraz na udział w szkoleniach, wykładach organizowanych przez koła pszczelarskie.

LUTY

Pszczelarze w lutym często mają wątpliwości, czy rodziny mają jeszcze wystarczające zapasy pokarmu.

ZAPASY POKARMU

W przypadku dodatnich temperatur zewnętrznych można zrobić szybki przegląd rodzin. W tym celu należy lekko rozsunąć plastry, aby zbyt mocno nie wychładzać gniazda. Dzięki temu można ocenić stan zapasów oraz obecność lub brak czerw. Jeżeli brak pokarmu zauważy się w okolicy kłębu, to te plastry można zabrać, a w ich miejsce wstawić plastry brzeżne z zapasem, bądź zabrane z magazynu. Plastry z zapasem muszą znajdować się w pobliżu kłębu zimowego, ze względu chociażby na możliwość czerwienia matki. Chodzi o to, aby nie doprowadzać do rozrywania kłębu i niepokojenia pszczół.

OSYP ZIMOWY

W drugiej połowie miesiąca dobrze jest pobrać do badania osyp zimowy, na podstawie obserwacji którego można uzyskać informacje odnośnie przebiegu zimowania.

- **Równy i wyraźny układ odsklepin** pod uliczkami, mała liczba spadłych pszczół świadczą o dobrym zimowaniu.
- **Rozproszenie osypu po całej dennicy** wskazuje na brak matki lub niepokojenie pszczół zimą bądź też brak zapasów.
- **Bardzo duży osyp** świadczy o zbyt późnym dokarmianiu, niewłaściwej strukturze wiekowej rodziny lub o przedłużającym się czerwieniu matki.
- **Obecność pszczół z rozdętymi odwłokami**, pobrudzonymi kałem to oznaka zaawansowanej biegunki, natomiast spadłe trutnie to objaw braku matki lub jej strutowienia. Czerw w osypie może świadczyć o jego zamarcu na skutek przechłodzenia.
- **Pszczoły karłowate, ze zdegenerowanymi odwłokami**, z roztoczami *Varroa destructor* wciśniętymi między segmenty odwłoka to wyraźne objawy zaawansowanej warrozy w rodzinie.

W przypadku ciepłych dni i możliwości zakwitania leszczyny – pierwszego źródła pyłku i rozpoczynania wychowu czerw, woda będzie pszczołom niezbędna. Niektórzy pszczelarze w lutym rozpoczynają stymulację rozwoju rodzin, ale lepiej z tymi zabiegami poczekać do pierwszego wiosennego oblotu.



MARZEC

Aby przeglądać rodziny potrzebna jest do tego temperatura co najmniej 15°C w cieniu. Z każdym dniem zwiększa się zapotrzebowanie rodzin na pyłek. Na szczęście w tym czasie często już zaczynają kwitnąć pyłkodajne wierzby iwy oraz ich mieszańce. Nie warto w tym okresie podawać na tzw. "rozwój" syropu cukrowego, gdyż w wielu przypadkach nie jest on pobierany przez pszczoły (zbyt chłodne dni i noce).

Pszczoły muszą teraz stale utrzymywać w gnieździe temperaturę 34 – 35°C, co równocześnie odbija się na zwiększonym spożyciu pokarmu. Odpowiednia wilgotność w gnieździe to przede wszystkim: suche wnętrze ula, suche maty i ocieplenia górne. Jeśli są wilgotne należy natychmiast je wymienić, a jeśli warunki pogodowe na to pozwolą wskazane jest nawet przesiedlenie rodziny do suchego ula.

SILNE RODZINY w pasiece wiosną rozwijają się intensywniej zaraz po pierwszym oblocie, rozwój zaś rodzin słabych rozpoczyna się dużo później i automatycznie wychowują one mniej czerwiu.

RODZINY SŁABE, które przezimowały źle należy jak najwcześniej łączyć, gdyż łączone z opóźnieniem nigdy nie dorównają pod względem siły tym, które od chwili oblotu miały dużo lepszy start.



PIERWSZY PRZEGLĄD pozwala na dość szczegółową ocenę stanu rodziny po okresie zimowania i w czasie jego przeprowadzania pszczelarz musi ocenić: stan zapasów miodowych i pyłkowych, siłę rodziny (liczba plastrów obsiadanych przez pszczoły), obecność lub brak matki, stan dennicy, ścian ula, mat, ociepleń górnych, jakość plastrów, zdrowotność pszczoł.

KIEDY POKARMU JEST ZA MAŁO najlepiej i chyba najbezpieczniej jest podać rodzinie plaster z zapasem i regularnie go odsklepiać (1 -2 dm² jednorazowo) lub podawać pakiety ciasta cukrowego, miodowo – cukrowego lub miodowo-cukrowo-pyłkowego. Ciasto takie, położone na powalce po uprzednim wyjęciu jednej, dwóch beleczek międzyramkowych i owinięte w podziurkowaną folię jest bardzo chętnie pobierane przez pszczoły. Obecnie można zaopatrzyć się w ciasta z dodatkami witamin, aminokwasów, tymolu, a także w mieszanki paszowe, jako dodatek do syropów lub ciast podawanych pszczołom, które pozytywnie wpływają na rozwój i kondycję rodzin pszczelich.

KIEDY ZAPASU JEST ZBYT WIELE należy wycofać takie plastry z gniazda i wstawić je za matę lub podać głodnym rodzinom. Podobnie warto z gniazda wycofać te plastry, które nie są przez pszczoły obsiadane, aby w tym newralgicznym okresie gniazdo nie wychładzało się nadmiernie.

W marcu, w pracowni możemy już zacząć wtapiać węzę w ramki, które wcześniej zostały odrutowane. Już teraz należy zacząć przygotowywać sprzęt, który będzie używany w pasiece. Na wypadek konieczności przesiedlania rodzin warto mieć pod ręką cyste, odkażone ule.

KWIECIEŃ

GŁÓWNY PRZEGLĄD WIOSENNY zwykle wykonywany jest przy temperaturze 15°C, w okresie występowania niewielkiego pożytku, tak aby nie wywoływać rabunku w pasiece. Przegląd powinno rozpoczynać się od rodzin najsłabszych lub chorych, przez cały czas zwracając uwagę na przestrzeganie higieny podczas jego dokonywania. Podczas głównego przeglądu, podobnie zresztą jak i podczas pierwszego, sprawdzamy wielkość gniazda.

W SILNYCH RODZINACH na pewno nie będzie już potrzebne dokonywanie korekty w tym zakresie, w słabych zaś może być potrzeba ujęcia jeszcze 1 – 2 plastrów, gdyż ich gniazda mogą być zbyt obszerne. W gnieździe najkorzystniej jest pozostawić tylko plastry z czerwem i plastry osłonowe (po jednym z każdej strony gniazda). W RODZINACH, W KTÓRYCH JEST MAŁA LICZBA PSZCZOŁ można nawet jeden z plastrów osłonowych wycofać na pewien czas poza matę. Z kolei w rodzinach o dużej sile możemy sobie pozwolić na wstawienie dodatkowych jednego lub dwóch plastrów z przeznaczeniem na czerw, które umieszczamy po bokach gniazda, aby nie zaburzać w rodzinie reżimu temperaturowego i pozwolić pszczołom na właściwą pielęgnację czerwiu.

MATKI. Należy także zwrócić uwagę na obecność matek we wszystkich rodzinach. Często bowiem okazuje się, że w niektórych rodzinach matek nie ma, mimo iż podczas pierwszego przeglądu wszystko było w porządku. W kwietniu wciąż utrzymujemy ciasne gniazda. Chodzi tu między innymi o lepszą pielęgnację czerwiu przez pszczoły. W tym okresie następuje jeszcze w większym stopniu wymieranie starych, zimowych pszczoł, a ponieważ matki nie czerwują o tej porze jeszcze zbyt intensywnie - rodziny nie zwiększają swej siły, a niejednokrotnie wręcz ulegają osłabieniu.



Jeżeli w trzeciej dekadzie kwietnia występuje pożytek rozwojowy oraz są w miarę ustabilizowane warunki pogodowe, w silnych rodzinach można zacząć poszerzać gniazda. Sygnałem do rozpoczęcia poszerzania jest obecność jaj na ostatnim plastrze. Można wtedy dodać pusty plaster za ostatnią ramką ale przed plastrzem osłonowym. Jednak niektórzy uważają, że plaster taki lepiej jest wstawić między ramki z czerwem w środku gniazda, co w następstwie prowadzi do zdecydowanie szybszego jego zaczerwienia przez matkę.

WARROZA. Jeśli porażenie rodzin jesienią było silne, istnieje możliwość, a niejednokrotnie potrzeba przeprowadzenia zabiegów wiosennego zwalczania roztocza. Należy jednakże pamiętać o tym, aby te zabiegi były wykonane najpóźniej na co najmniej 5 dni przed spodziewanym wystąpieniem pożytku towarowego. A to sugeruje, że najkorzystniejszym zabiegiem wobec takiego wymogu, jest odymanie rodzin preparatem warroabójczym.

W przypadku dobrej pogody pszczoły o tej porze roku mogą już przynosić do ula znaczące ilości pyłku, ponieważ kwitną już zwykle agrest, porzeczki, klon zwyczajny, czereśnie i większość wierzb. A w niektórych, cieplejszych rejonach kraju zaczyna kwitnąć rzepak.

Apistym – NOWOŚĆ

Produkt wzmacniający odporność pszczół

Mieszanka paszowa uzupełniająca dla pszczół zawierająca wyciąg z żeńszenia, kwas mlekowy, sacharozę.

Apistym służy do poprawy kondycji rodzin pszczelich.

Stosowanie preparatu zwiększa odporność rodzin pszczelich na choroby, w szczególności na nosemozę, wywołaną przez *Nosema apis* i *Nosema ceranae*.

Zawarty w Apistymie ekstrakt żeńszenia wpływa na wzrost poziomu oksydazy fenolowej (enzymu biorącego udział w odpowiedzi immunologicznej), podnosząc odporność rodziny i zwiększając jej witalność. Dzięki temu pszczoły łatwiej zwalczają zakażenia patogenami. Apistym podawany przy dokarmianiu jesiennym zwiększa przeżywalność rodzin pszczelich w zimie, a stosowany wiosną przyspiesza ich rozwój.

Dawkowanie i sposób stosowania

Przed użyciem wstrząsnąć!

Przygotowanie Apistymu z roztworem syropu cukrowego.

Dokarmianie jesiennie – 4 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego.

Polewanie uliczek międzyramkowych, podkarmianie pobudzające – 20 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego.

Temperatura syropu nie powinna przekraczać 50°C.

Dlaczego warto wybrać Apistym?

- ✓ preparat oparty na naturalnych składnikach
- ✓ bez karencji na miód
- ✓ podkarmianie wiosenne przyspiesza rozwój pszczół
- ✓ podkarmianie jesiennie zwiększa przeżywalność rodzin pszczelich

Skład w 1000 ml:

Wyciąg z żeńszenia 50 g

Kwas mlekowy 8,3 ml

Sacharoza 500 g

Warunki przechowywania

Przechowywać w suchym i chłodnym miejscu

Opakowanie:

butelka szklana zawierająca 200 ml pakowana w kartonik.



Apistym

został opracowany
przy udziale jednostek
naukowo-badawczych
UMCS Lublin
UP Lublin
i UJ z Krakowa



Biowet
PUŁAWY

Dawkowanie i sposób stosowania

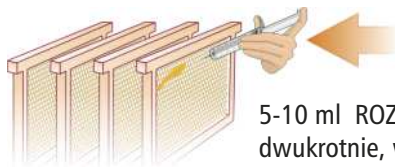
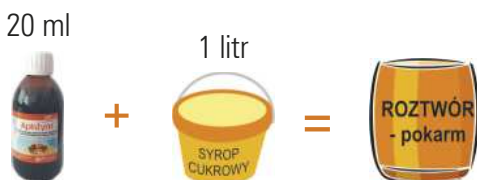
Stosowanie jesienią

- **Podawanie z syropem:** 4 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego



Zalecana dawka Apistymu na jedną rodzinę to: 40 ml (10 litrów syropu).
Ilość podawanego pokarmu dostosować do rodziny pszczoły.
Temperatura syropu nie powinna przekraczać 50°C.

- **Podawanie na ramki** - w przypadku podania mniejszej ilości syropu zaleca się polewanie w uliczki międzyramkowe ROZTWOREM Apistymu w syropie cukrowym o koncentracji: 20 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego



5-10 ml ROZTWÓRU na jedną uliczkę dwukrotnie, w odstępie 7-10 dni.

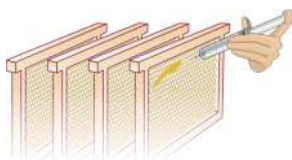


Stosowanie wiosną i latem



ROZTWÓR do podawania wiosną i latem należy przygotować z 20 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego

- **Podawanie na ramki** - polewać w uliczki pszczoły ROZTWOREM



5-10 ml na jedną uliczkę ROZTWÓRU (20 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego) dwukrotnie, w odstępie 7-10 dni.



- **Podawanie jako pokarm pobudzający:** przygotowany do polewania ROZTWÓR można także podać jako podkarmianie pobudzające w ilości 0,5 - 1 litra na rodzinę. Powyższe dawkowanie zastosować przy każdym podkarmianiu pobudzającym

Podawanie z ciastem



Preparat Apistim można podawać z ciastem, w ilości 4 ml preparatu na 1 kg ciasta na rodzinę pszczelą.



Apistym przed użyciem należy wstrząsnąć. Po otwarciu zużyć niezwłocznie.
W przypadku niewykorzystania całej butelki, preparat można przechowywać w lodówce maksymalnie 14 dni.

MAJ

W maju, na pasieczysku powinien znaleźć się ul na wadze, aby na podstawie przybytków nektaru pszczelarz miał możliwość szacunku późniejszych zbiorów miodu.

POSZERZANIE GNIAZD można przeprowadzać w ten sposób, że początkowo używa się ramek z suszem wstawianych między plastry okrywowe a plastry zaczerwione. Takie zasady obowiązują również podczas dodawania ramek z wężą. Przyjmuje się, że rozpoczęcie kwitnienia agrestu stanowi sygnał do jej wykorzystania. Nie poleca się jeszcze nadmiernego poszerzania ze względu na obawy wystąpienia chłódów w drugiej dekadzie maja.

PO 15 MAJA WĘŻĘ WSTAWIA SIĘ MIĘDZY PLASTRY Z CZERWIEM.

Wtedy już można jednorazowo podawać rodzinom 3 – 4 arkusze węzy, a czasem więcej, co oczywiście zależy od siły rodziny, obfitości występującego pożytku oraz temperatury zewnętrznej.

Generalna zasada odnosząca się do wstawiania węzy nakazuje wymianę co najmniej 30%, a nawet 50% plastrów w pasiece w czasie sezonu pszczelarskiego. Wskazane jest, aby w maju była uruchomiona na pasieczysku topiarka słoneczna.

Przyda się na pewno do wytapiania w niej wosku z tzw. „dzikiej zabudowy” w ulach.



ZAPOBIEGANIE WCHODZENIU PSZCZÓŁ W NASTRÓJ ROJOWY
Należy przypomnieć, że o wchodzeniu rodzin pszczelich w nastrój rojowy nie decydują pojedyncze czynniki ale ich zespół, występujący jednocześnie. Są to:

- znaczna siła rodzin,
- duża ilość czerwiu pszczelego i trutowego,
- skłonność do budowy miseczek matecznikowych.

W zapobieganiu powstawania nastroju rojowego ważna jest odpowiednia wielkość gniazda (dodawanie dużej liczby arkuszy węzy) i jego wentylacja, a także wykorzystywanie w pasiece matek z ras i linii hodowlanych wykazujących małą rojliwość.

Do oceny nastroju rodziny pszczelej wskazane jest stosowanie ramki pracy. Może to być zwykła ramka gniazdowa, bez wtopionej węzy lub z wąskim jej paskiem na górze. Szybkie budowanie języczków woskowych świadczy o nastroju roboczym rodziny, słabe lub brak – o powstającym nastroju rojowym. Jeżeli w ramce występuje głównie zabudowa trutowa, po zasklepieniu czerwiu wycinamy go, uwalniając jednocześnie rodzinę od dużej liczby roztoczy *Varroa* (tzw.mechaniczna walka z warrozą).

W maju wciąż należy pamiętać o prawidłowym funkcjonowaniu poidła w pasiece, gdyż zapotrzebowanie na wodę jest coraz większe. Spory problem jednak stanowi np. z powodu wystąpienia chłódów, niemożność wylatywania pszczół z ula i przynoszenia wody. W takich przypadkach bardzo łatwo o wystąpienie tzw. choroby majowej (zwanej inaczej toksykozą pyłkową). Powoduje ona zamieranie młodych pszczół karmicielek, które wykazują objawy przepełnienia przewodu pokarmowego masami niestrawionego pyłku kwiatowego. Odwłoki takich pszczół są rozdęte, powiększone. Odchody chorych pszczół są widoczne na mostku wylotowym i przedniej ścianie ula. W ramach usuwania skutków choroby jedynym wyjściem jest dostarczanie rodzinom wody, najlepiej w niewielkich dawkach rzadkiego syropu cukrowego.

Należy pamiętać również i o tym, że jeżeli dysponujemy w tym okresie MATKAMI NA WYMIANĘ, to jest to dobry czas na ich poddanie. Ponadto warto zakładać do uli poławiacze pyłku, którego w tym miesiącu jest nadmiar w przyrodzie.



CZERWIEC

Czerwiec to miesiąc, kiedy w rodzinach pszczelich regularnie przybywa pszczoł lotnych i jest to okres kiedy możemy w nich zaobserwować największą ilość czerwiu w porównaniu do poprzednich miesięcy.



Niektórzy uważają, że w połowie czerwca pszczoły lotne stanowią jeszcze mniej niż 50% wszystkich pszczoł i w związku z tym dla odpowiedniego wykorzystania pożytków oraz zwiększenia siły rodzin polecają stosowanie nalotów bądź wyrównywanie siły rodzin, a przypadku prowadzenia gospodarki dwurodzinnej łączenie rodzin. Ma to na celu zgromadzenie w rodzinach jak największej liczby zbieraczek, które będą wykorzystywały optymalnie następujące po sobie pożytki.

ODPOWIEDNIA WENTYLACJA Należy zadbać o zapewnienie rodzinom odpowiedniej wentylacji i jej regulację trzeba prowadzić poprzez otwieranie wylotów na pełną szerokość (wyjmowanie wkładek wylotowych). Ważne jest również to, aby ule nie stały w pełnym słońcu, gdyż gwałtowny wzrost temperatury prowadzi do tego, że większość pszczoł zbieraczek jest wtedy zajęta przynoszeniem wody do ula zamiast przynoszeniem nektaru.



MIODOBRAŃIE najlepiej jest przeprowadzać tuż przed końcem pożytku, kiedy jeszcze dużo pszczoł zbieraczek znajduje zatrudnienie, co w znacznym stopniu ogranicza rabunki podczas wirowania miodu. Zanim zapadnie decyzja o rozpoczęciu miodobrania należy zorientować się czy miód znajdujący się w plastrach jest już dojrzały. Nie powinno zabierać się do wirowania plastrów z czerwem (co jest podyktowane chociażby względami higienicznymi oraz możliwością pewnych strat czerwiu, szczególnie otwartego). Dlatego też duże znaczenie przypisuje się w gospodarce wykorzystaniu kraty odgradowej bądź izolatorów. W większych pasiekach, gdzie czas odgrywa znaczącą rolę, dla pozbycia się pszczoł z miodni pszczelarze stosują przegonki między rodną a miodnią lub dmuchawy spalinowe.

Przez cały czerwiec istnieje możliwość pozyskiwania znacznych ilości **PYŁKU KWIATOWEGO**. Dlatego też w dalszym ciągu należy wykorzystywać poławiacze pyłkowe, które już w maju zostały założone do uli. Można także w tym okresie odbierać z rodzin nadmiar ramek z pierzgą i przechować je. Często przydają się w pasiece w sierpniu, bądź wiosną przyszłego roku, zwłaszcza w terenach o słabych pożytkach pyłkowych. Obnóża pyłkowe zebrane z poławiaczy – dobrze wysuszone i przechowywane w zamrażarce, również wiosną w następnym sezonie mogą okazać się dla pszczoł wartościowym rezerwuarem białka albo mogą stanowić poza miodem dodatkowe źródło dochodu z pasieki, gdyż z roku na rok przybywa chętnych do zakupu tego produktu. Jeśli nie przewiduje się korzystania z późnych pożytków (nawłoc, koniczyna, wrzos, spadz) to na miesiąc przed spodziewanym końcem pożytku głównego należy **MATKĘ OGRANICZYĆ W CZERWIENIU**. Z reguły ten zabieg jest wykonywany około 15 – 20 czerwca. W ulach leżakach matkę pozostawia się na 4 – 6 plastrach, w ulach stojakach zaś najczęściej daje się jej do dyspozycji jeden korpus, który od pozostałych oddziela się kratą. Około 20 lipca kratę trzeba będzie usunąć aby matka mogła rozpocząć intensywne czerwienie, które jest niezbędne do zapewnienia właściwej siły rodzinom przygotowywanym do okresu zimowania.

WYMIANA MATEK w czerwcu nie następuje problemów, ponieważ są one jeszcze w tym miesiącu chętnie przez pszczoły przyjmowane. Przerwa w czerwieniu, spowodowana poddaniem młodej matki nie osłabia rodziny, a jest wręcz wskazana. Posiadanie młodych matek to wszakże nie tylko ich wymiana. Takie matki można również wykorzystać do tworzenia odkładów, poprzez które powiększamy pasiekę i osłabiamy występujący nastrój rojowy. Odkłady czerwcowe, dobrze prowadzone, w okresie kiedy rozpoczynamy dokarmianie zimowe stanowią już pełnowartościowe rodziny pszczele.

LIPIEC

W tradycyjnej gospodarce pasiecznej prowadzonej w naszych warunkach klimatycznych i pożytkowych rodziny pszczoły uzyskują maksymalną siłę dopiero w lipcu, a często okazuje się, że w wielu rejonach, właśnie w połowie lipca pożytek najczęściej się kończy. Niewielki procent stanowią pożytki występujące do końca miesiąca i później.



PSZCZOŁY BEZPRODUKTYWNE. W pasiekach, w których po zakończonym pożytku zostaje w ulach duża liczba pszczół, które nie są odpowiednio wykorzystane, wiele wcześniej wykonywanych prac w pasiece zostaje po prostu zmarnotrawionych. Zjawisko występowania nadmiaru pszczół bezrobotnych ma miejsce przeważnie w drugiej połowie miesiąca, kiedy to w upalne wieczory i noce pod mostkiem wylotowym i na przedniej ścianie ula gromadzą się znaczne ilości pszczół tworząc tzw. „brody” ale trzeba mieć świadomość, że są to pszczoły w zasadzie bezproduktywne.

Można wyróżnić trzy główne **drogi postępowania z nadmierną ilością pszczół**:

- po zakończeniu odwirowywania miodu karmienie pszczół syropem cukrowym o stężeniu 1:1 (jednorazowo podanie ok. 2 litrów, w odstępach 3 - 4 dniowych) i podawanie rodzinom węży do odbudowania. W taki sposób można uzyskać jeszcze dość duże ilości młodych plastrów,
- podkarmianie rodzin co drugi dzień 3 litrami syropu (stężenie 3:2) i po jego przeróbce i zgromadzeniu zapasów przez pszczoły zabranie takich plastrów z ula i przechowanie ich w magazynie do jesieni. Ta metoda wskazana jest głównie w tych pasiekach, które wykorzystywać będą późne pożytki wrzosowe bądź spadziowe,
- wykorzystanie nadmiaru pszczół do tworzenia odkładów, które przy odpowiednim prowadzeniu dojdą jeszcze do siły późną jesienią, co pozwoli im na dobre przetrzymywanie. Takie rodziny na pewno przydadzą się w następnym sezonie.

Postępowanie przy tworzeniu odkładów może być dwojakie:

- tworzenie odkładów z młodymi matkami (najkorzystniej unasienionymi) i plastrami z czerwem (wskazane są odkłady co najmniej 4-ro plastrów lub w ulach o małej ramce 6-cio plastrów),
- tworzenie zyspańców (zabieranie z kilku rodzin około 2,5 kg pszczół do transportówki, poddanie matki w klateczkę, podkarmienie, przechowanie w chłodnym, ciemnym miejscu przez 3 – 4 dni, a następnie osadzenie pszczół w ulu wyłącznie na węzę).

W celu uzyskania powodzenia zabiegu zyspańce najlepiej jest wywieźć na inne pasieczysko, co związane jest z niemożliwością powrotu pszczół lotnych do rodzin macierzystych.

Jeżeli nie spodziewamy się po zakończeniu pożytku lipowego żadnych następnych, to koniec lipca jest najlepszym terminem do rozpoczęcia **ZABIEGÓW ZWALCZAJĄCYCH WARROZĘ**.



RABUNKI. Po zakończeniu pożytków, a także w czasie ich trwania (dotyczy to przede wszystkim pożytków z gryki, kiedy to pszczoły są bardziej agresywne) coraz bardziej uciążliwe stają się rabunki, które mogą powodować dość duże straty wśród pszczół. Pszczelarz musi zatem tak postępować, aby je ograniczać w jak największym stopniu (m.in. szybkie przeprowadzanie przeglądów w rodzinach, niepozostawianie plastrów na pasieczysku, szczelna pracownia pszczelarska oraz nie podkarmianie pszczół w ciągu dnia). Pod koniec lipca dobrze jest dokonać przeglądu gniazd pod kątem intensywnego wychowu czerwii. Zwraca się uwagę na jakość plastrów, usuwa uszkodzone, zbyt ciemne i posiadające dużo komórek trutowych. Istotna jest w tym okresie, co należy podkreślić, obecność zapasów pierzgi w plastrach.

Lipiec to dopiero drugi miesiąc lata, a już jednocześnie dla większości pszczelarzy w Polsce koniec sezonu i początek nowego. W ostatnich latach pewne nadzieje na jego przedłużenie dają intensywnie kwitnące połacie nawłoci, których powierzchnia z roku na rok wyraźnie się powiększa. Poza tym coraz większa liczba pszczelarzy świadomie decyduje się na prowadzenie gospodarki wędrowniej, która pozwala na wykorzystywanie przez pszczoły większej liczby pożytków i powiększenie asortymentu miodów odmianowych.

Suplementacja probiotykiem Apiflora jest szczególnie istotna w okresie, gdy pszczoły ograniczają kontakt ze środowiskiem zewnętrznym i występującymi naturalnie bakteriami probiotycznymi

- ✓ Drobnoustroje zawarte w produkcie zostały wyizolowane od zdrowych owadów pochodzących z rodzin o bardzo dobrej kondycji i wyselekcjonowane ze względu na wyróżniające się właściwości probiotyczne oraz bezpieczeństwo stosowania.
- ✓ Posiadają zdolność zasiedlania jelita pszczelego, wspomagając procesy trawienne, a poprzez zakwaszenie środowiska bytowania pomagają chronić przed zakażeniem i rozwojem mikroorganizmów patogennych takich jak *Paenibacillus larvae*, czy *Nosema ceranae*.
- ✓ Bakterie z rodzaju *Lactobacillus* stanowią główną część naturalnej mikroflory przewodu pokarmowego pszczoł w okresie letnim.

Preparat zawiera

Bakterie fermentacji mlekowej
– *Lactobacillus* $\geq 1 \times 10^8$ CFU/fiolkę

Skład w 125 mg

Fosforan sodu	55,74 mg
Fosforan potasu	39,04 mg
Laktoza	20 mg
Białka mleka (hydrolizat laktoalbuminy)	20 mg
Żelatyna	10 mg
Chlorek sodu	6,8 mg
Chlorek potasu	0,4 mg

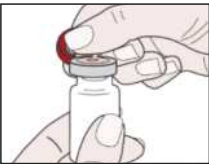
Aromaty 2b: Glutaminian sodu 20 mg/125 mg

Skład analityczny: białko ogólne 226 g/kg,
włókno surowe 4,12 g/kg, popiół surowy 516 g/kg,
tłuszcz surowy - nie stwierdzono, sód 109 g/kg,
fosfor 86,6 g/kg

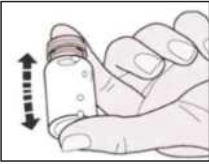
Stosowanie probiotyku Apiflora

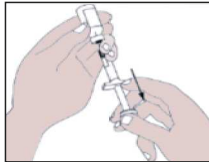
- ✓ wzmacnia kondycję rodzin pszczelich
- ✓ wpływa korzystnie na wydłużenie okresu życia pszczoł
- ✓ wspomaga procesy trawienne.

Sposób przygotowania:

- 

Zerwać środkową część kapsla.
- 

Za pomocą jednorazowej strzykawki fiolkę wypełnić w $\frac{3}{4}$ wodą o temp. pokojowej.
- 

Dokładnie wymieszać aż do rozpuszczenia liofilizatu.
- 

Pobrać strzykawką rozpuszczoną zawartość fiołki.

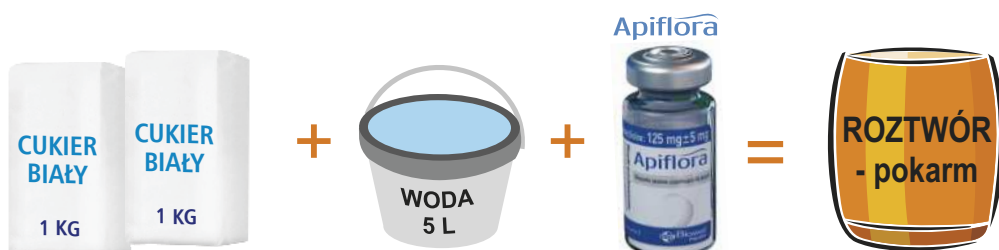


Dawkowanie probiotyku **Apiflora**

Jako dodatek do syropu cukrowego w okresie podkarmiania wiosennego i letniego oraz jesienno

Zawartość jednej fiolki produktu wymieszać z ostudzonym do temperatury pokojowej syropem cukrowym uzyskanym przez rozpuszczenie 2 kg cukru w 5 litrach wody.

- **Nie należy używać gorącego syropu, ani syropu o wyższej koncentracji cukru**, ze względu na negatywny wpływ na przeżywalność drobnoustrojów.
- Uzyskaną ilość syropu rozporcjować do podkarmiaczek dla 5 rodzin pszczoł.
- Tak przygotowany syrop można podać również w umiarkowanych ilościach bezpośrednio na ramki w ilości 5-10 ml.
- Powyższą procedurę powtórzyć jeszcze raz po tygodniu.



Jako dodatek do wody pitnej dla pszczoł: zawartość jednej fiolki rozpuścić w 10 litrach wody pitnej dla pszczoł.

Podawanie Apiflory można powtarzać kilkakrotnie w ciągu roku. Apiflora zawiera drobnoustroje stanowiące naturalną florę bakteryjną pszczoł, może być więc stosowana niezależnie od innych produktów wspomagających zdrowie pszczoł.

Warunki przechowywania:

Przechowywać w temperaturze 2- 8°C. W obowiązującym okresie ważności liofilizat może być przechowywany przez 1 miesiąc w temperaturze 15- 25°C. Po rozpuszczeniu zużyć natychmiast.

Wyłączenie dla zwierząt. Weterynaryjny numer identyfikacyjny α PL 0614003p. Termin ważności: 18 miesięcy



Apiflora
została opracowana
przy udziale jednostek
naukowo-badawczych
UMCS i UP
w Lublinie



Ilość: 4 fiolki po 125 mg. Masa proszku w jednej fiolce: 125 mg ± 5 mg

Podmiot odpowiedzialny: Biowet Puławy Sp. z o.o. ul. Arciucha 2, 24-100 Puławy

SIERPIEŃ

Kończy się większość pożytków, a pszczoły wygryzające się pod koniec sierpnia i w pierwszych dniach września są w stanie odpowiednio przygotować się do przetrwania okresu zimowego. Są oczywiście rejony, w których o tej porze można liczyć jeszcze na miód towarowy (miejsca z dużym arealem kwitnącego wrzosu, możliwość wystąpienia spadzi iglastej, ale także i rejony gdzie nawłóć zajmuje duże tereny). W tych przypadkach przygotowanie rodzin do zimowania musi się opóźnić i ulec pewnym modyfikacjom. W sierpniu w rodzinach pszczelich przestaje przybywać pszczół.



Już z początkiem miesiąca można dokonać UKŁADANIA GNIAZD NA ZIMĘ, co polega na dość silnym ich ścieśnieniu. Może wydawać się, że zbyt wiele pszczół pozostaje w stosunku do pozostawionych plastrów. Ale wiadomo, że po wyginięciu pszczół popożytkowych we wrześniu może okazać się, że istnieje nadmiar plastrów w stosunku do siły rodziny. **Plastry zbyt jasne i zbyt ciemne należy usuwać z ula** w pierwszej kolejności i pozostawiać plastry jasnobrązowe, nieuszkodzone. Właściwe ścieśnianie gniazd jest istotne z tego względu, że pszczoły pozostawione w zbyt obszernym gnieździe są dokarmiane według norm podających ilość cukru na 1 plaster, co w konsekwencji prowadzi do konieczności przeróbki większych ilości syropu cukrowego i w efekcie większego wyczerpania pszczół. Ponadto, w późniejszym okresie – podczas zimowania - zbyt obszerne gniazdo utrudnia utrzymanie koniecznego reżimu temperaturowego.

ZAPAS POKARMU. Bardzo ważną rzeczą jest aby w każdej rodzinie w tym okresie znajdował się tzw. „żelazny zapas” pokarmu (czyli co najmniej 3,5 kg) bez względu na aktualny pożytek występujący w przyrodzie. Jeżeli w okolicy nie występują pożytki, szczególnie nektarowe, pszczelarz zmuszony jest do interwencji w formie podkarmiania rodzin. Dla stymulacji czerwienia matki i wychowu czerwiu pierwszorzędne znaczenie ma wyżej opisana obecność zapasów. Umiarkowany pożytek jest niezwykle cenny dla intensywnego składania jaj przez matkę i lepszego rozwoju pszczół. Jeśli taki występuje, podkarmianie pobudzające może okazać się zbędne.

OBECNOŚĆ PYŁKU jest równie ważna, a nawet może ważniejsza, gdyż ok. 70% zbieranego pyłku wykorzystują dorosłe osobniki. W związku z tym jedynie 30% pozostaje do wykorzystania dla prawidłowego rozwoju czerwiu. Zatem braki pyłkowe mogą doprowadzić do zminimalizowania jego wychowu. Warto także pamiętać, aby w sierpniu zapewnić pszczołom ciągły dostęp do wody niezbędnej przy wychowie czerwiu.

W sierpniu dobrze jest rozpocząć **DOKARMIANIE RODZIN** na zimę i najkorzystniej zakończyć je do końca miesiąca. Wczesne zakończenie dokarmiania procentuje potem w następnym sezonie lepszym rozwojem rodzin wiosną i lepszymi wynikami w zbiorach miodu. Zatem nie warto zwlekać z tym zabiegiem i trzeba kończyć go około 10 – 15 września. Podyktowane jest to przede wszystkim tym, aby do przeróbki i gromadzenia zapasów wykorzystać pszczoły popożytkowe, które i tak wkrótce zginą, a których obecnie jest nadmiar i aby młode, wygryzające się osobniki nie wykonując tej wyczerpującej pracy mogły odpowiednio przygotować się do trudnego okresu zimowania. Syrop cukrowy powinien być średnio gęsty, tzn. sporządzony w stosunku 3:2 (3 kg cukru na 2 l wody). Coraz częściej pszczelarze stosują gotowe syropy inwertowane lub skrobiowe. Ponieważ sierpień jest jeszcze na ogół miesiącem o dość wysokich temperaturach można jednorazowo podawać rodzinom większe ilości syropu (do 5, 6 l).

Jeżeli rodziny w pasiece w obecnym terminie są mocno porażone przez roztocz *Varroa*, to rokowanie nie jest najlepsze. W zasadzie leczenie rodzin powinno rozpocząć się już w lipcu, bezpośrednio po ostatnim wirowaniu miodu, ale w sierpniu dalej trzeba je kontynuować. Ważne jest ono ze względu na konieczność osłabienia inwazji roztocza w czerwiu, z którego będą wygryzać się sierpniowe pszczoły. Bardzo korzystnie jest jeszcze ponowić leczenie w terminie późniejszym (październik, listopad) w okresie, kiedy w rodzinach nie ma już czerwiu.



WRZESIEŃ

Dla większości pasiek w Polsce można w zasadzie uznać wrzesień jako okres pożytkowy.

DOKARMIANIE. Zarówno zaniżenie zapasów zimowych, jak ich przekroczenie, które wysepują w trakcie dokarmiania są niekorzystne. W pierwszej – **zbyt małe zapasy** mogą nie wystarczyć rodzinie, szczególnie wtedy, jeśli zima jest bardzo ostra i długa. W drugiej – zbyt mało jest wolnych komórek do prawidłowego uwiązania się kłębu zimowego. Wielkość i właściwe ułożenie zapasów ma na celu wykluczenie nieprawidłowości. Oceniając, że pokarmu jest za mało, we wrześniu mamy jeszcze możliwość jego uzupełnienia. **Gdy zaś jest go za dużo**, środkowe plastry należy wymienić na takie, które są wypełnione w 2/3 wysokości ewentualnie odsklepić dolną 1/3 plastra, wstawiając jednocześnie pusty plaster, żeby pszczoły mogły tę odsklepioną część zapasu do niego przenieść. Kolejny krok to usunięcie z ula dodatkowego plastra. Po stwierdzeniu, że rodziny mają już wystarczający zapas pokarmu, należy wyjąć z uli podkarmiaczki, które najlepiej od razu starannie umyć, zdezynfekować i dobrze wysuszyć.

Istotną sprawą we wrześniu jest zapewnienie pszczołom **POŻYTKÓW PYŁKOWYCH** – w tym miesiącu spotyka się jeszcze duże łany kwitnącej facelii czy gorczycy, a także nawłoci. Poleca się, aby plastry z pierzgą umiejscowione z brzegu gniazda, podczas kolejnego przeglądu jesiennego przemieścić bardziej ku jego środkowi tak, aby zapasy pyłku pod koniec okresu zimowania były bardziej dostępne dla pszczół, gdyż te znajdujące się bliżej mat bocznych mogą zostać niewykorzystane (zbyt duża odległość od plastrów z czerwem).

DOSTOSOWANIE WIELKOŚCI GNIAZDA DO AKTUALNEJ SIŁY RODZINY pozwala pszczołom na utrzymanie odpowiedniej temperatury wewnątrz kłębu. Pszczoły powinny znajdować się we wszystkich uliczkach oprócz uliczek między ostatnim plasterem a matą boczną. Jeżeli obserwujemy inną sytuację należy dokonać niezbędnej korekty. W przypadku wolnej przedostatniej uliczki trzeba usunąć ostatni plaster z gniazda, w przypadku zaś obecności pszczół w uliczce ostatniej – dodać jeden plaster z zapasem.



WIELKOŚĆ WYLOTÓW. Wielu pszczelarzy często nadmiernie zmniejsza wielkość wylotów (było to wskazane na czas dokarmiania, aby zapobiegać rabunkom). Zaleca się bowiem, aby na 1 plaster znajdujący się w ulu przypadła co najmniej 1 cm² wylotka, a nie zaszkodzi jeżeli będzie to nawet większa powierzchnia. Poważniejszy problem stanowi odpowiednia wysokość wylotka (7 do 8 mm), aby wszelkie gryzonie nie miały możliwości dostania się do wnętrza ula.

PAŹDZIERNIK

Istnieje w pszczelarstwie powiedzenie, że jakie są rodziny w październiku, takie będą i w marcu. Co prawda nie wykonuje się już szczegółowych przeglądów, ale nie zaszkodzi jeśli sprawdzimy chociaż skraj gniazda i na tej podstawie stwierdzimy czy siła rodziny dostosowana jest do pojemności gniazda (zawsze jeszcze możemy dodać plaster w przypadku kiedy pszczołom jest za ciasno lub ująć jeśli gniazdo jest za obszerne). Najbardziej miarodajną ocenę uzyskuje się po chłodnych nocach lub po nocach z przymrozkami. Październik to miesiąc, w którym coraz więcej jest chłodnych dni i nocy pszczoły przystępują w tym czasie do formowania kłębu zimowego.

W październiku należy zwracać dużą uwagę na ocieplenie uli oraz zapewnienie rodzinom odpowiedniej wentylacji. Zakładamy ocieplenia górne (najlepiej z materiałów nie chłonących wilgoci) i maty boczne (wykonane ze słomy i niesięgające dennicy). Wielu pszczelarzy nie zakłada w tym okresie górnego ocieplenia po to, aby poprzez schłodzenie gniazda wymusić na matkach pszczelich zaniechanie czerwienia, szczególnie w przypadku występowania dłuższych okresów ociepleń, a także rozpoczynania zbyt wczesnego czerwienia w styczniu czy lutym następnego roku.

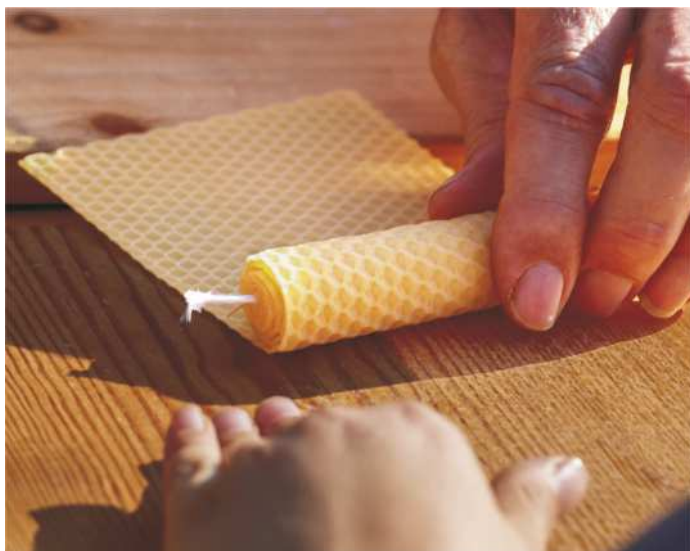


Październik to miesiąc, kiedy ze względu na większą ilość czasu niż dotychczas można zająć się innymi pracami i wkroczyć do pracowni pasiecznej. Dobrze byłoby wykonać sortowanie i brakowanie plastrów. Wszystkie dobre, jasne, z pierzgą powinny być zawieszone w przewiewnym magazynie (zachowując między nimi odległość co najmniej 1,5 - 2 cm w celu zabezpieczenia ich przed atakiem moli woskowych), dbając jednocześnie o to, aby gryzonie nie miały do nich dostępu. Uszkodzone, stare i ciemne powinny zostać przetopione na wosk. Pora pomyśleć też o dezynfekcji sprzętu i uli. Teraz jest na to dobry czas. Wycofane ule, ramki, beleczki najlepiej opalać płomieniem palnika gazowego. Jest to metoda wygodniejsza i szybsza w porównaniu do odkażania przy użyciu różnych środków dezynfekcyjnych. Warto obecnie pomyśleć o pożytkach dla pszczół na przyszły rok i lata następne.

LISTOPAD

W tym czasie istnieje jeszcze szansa ostatecznej rewizji gniazd i ewentualnego usunięcia zbędnych, nieobsiadanych przez pszczoły plastrów.

POZOSTAŁE PRACE W PASIECE. Do nich należą: ewentualna poprawa ustawienia uli, zmiana lokalizacji niektórych rodzin oraz wszelkie prace porządkowe na pasieczysku i wokół pasieki. Jeżeli pasieka stacjonuje w terenie zadrzewionym lub krzewiastym trzeba sprawdzić czy jakieś gałęzie w czasie wiatrów nie uderzają w ule. Jeśli taka sytuacja wystąpi, należy je obciąć, aby stukanie w ule nie niepokoiło rodzin w czasie zimowania i nie było możliwości rozluźniania kłębu, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym (wzrost wilgotności, zaperzenie rodzin, osypywanie się pszczoł). W miarę możliwości warto również zabezpieczyć wylotki uli przed dostępem ptaków i gryzoni, których ingerencja może mieć podobne skutki jak opisane powyżej. W listopadzie warunki pogodowe pozwalają nam niejednokrotnie na prace ogrodnicze tzn. na sadzenie drzew i krzewów miododajnych wokół pasieki. Jest to chyba ostatni miesiąc przed zimą, kiedy jest szansa na wzbogacanie bazy pokarmowej dla pszczoł.



Pozostałe prace, a jest ich na pewno sporo, wykonywane są głównie w pracowni. Na pewno pozostało jeszcze sporo plastrów do przetopienia na wosk (szczególnie tam, gdzie pszczoły korzystały z późnych pożytków i nie było możliwości wcześniejszego przygotowania rodzin do zimowania). I teraz przynajmniej istnieje pewność, że w czasie topienia wosku pszczoły nie będą pszczelarza w pracowni niepokoić. Na pewno jest wiele beleczek międzyramkowych do skrobania, bo w sezonie nie było na to czasu. W ponure listopadowe dni warto pomyśleć o przygotowywaniu ramek na następny sezon. Te wycofane, po wycięciu woszczyny, trzeba wyskrobać, zdezynfekować, można zacząć zbijać nowe i nic nie stoi na przeszkodzie, aby je zacząć odrutowywać. Wskazane przy tym jest, żeby jeszcze teraz mocno drutu nie naciągać, a zrobić to dopiero wtedy, kiedy przystąpi się do wtapiania w nie węzy.

GRUDZIEŃ

Jeśli w pasiece do zimowania zostały przygotowane silne rodziny, były one dokarmione w odpowiednim terminie i odpowiedniej dawce, przeprowadzono walkę z warrozą to pszczelarz może być spokojny o swoje pszczoły.

Praktycznie do wykonania mogły pozostać raczej prace techniczne, takie jak: przygotowywanie uli i sprzętu na następny sezon.

Pszczelarze mają swoje upodobania w przygotowaniu pszczoł na zimę. Coraz powszechniej stosują tzw. „poduszkę powietrzną” poprzez wstawianie pustej nadstawki bądź korpusu między dennicę a korpus ula albo też stosowanie tzw. wysokich dennic lub dennic osiatkowanych. Te metody mają na celu zapewnienie zimującym rodzinom optymalnej wentylacji i niezależnienia się pszczoł od zewnętrznych warunków klimatycznych. Wentylacja zimą jest dla rodziny pszczelej niezbędna, ponieważ duże ilości pary wodnej wydzielane przez pszczoły znajdujące się w kłębie muszą być odprowadzane na zewnątrz, aby nie było możliwości jej zamarzania na wewnętrznych ścianach ula i dennicy, a w szczególności nadmiernego zwiększania wilgotności względnej. Aby przepływ powietrza w ulu odbywał się prawidłowo należy pamiętać o tym, żeby ocieplające maty boczne nie dochodziły do dennicy. Między dolną częścią maty a dennicą powinna być zachowana odległość minimum 2 cm.

Pozostaje jeszcze ocena mijającego sezonu pszczelarskiego oraz dystrybucja miodu oraz pozostałych produktów pszczelich, jeśli były pozyskiwane (pyłek, pierzga, mleczko, propolis). W dalszym ciągu wskazany udział w szkoleniach i wykładach, studiowanie literatury.



Warroza – jest to groźna pasożytnicza choroba pszczoły miodnej, którą wywołuje roztocz *Varroa destructor*. Dojrzałe samice pasożyta żerują głównie na czerwiu zasklepionym (gdzie także rozmnażają się) i na dorosłych osobnikach. Choroba często powoduje duże upadki rodzin pszczelich oraz znaczne obniżenie produkcji pasiecznej. Występuje we wszystkich pasiekach.



Straty spowodowane warrozą, są wynikiem nadmiernego rozmnażania się pasożyta *Varroa destructor* w rodzinach pszczelich.

Inwazja *V. destructor* prowadzi do osłabienia kondycji osobników dorosłych pszczół, skracania ich życia, wygryzania się pszczół o skróconych odwłokach, przy silnym porażeniu często dochodzi do zamierania czerwiu. Roztocz jest także wektorem przenoszenia innych groźnych chorób, w szczególności wirusowych (głównie wirus zdeformowanych skrzydeł).

Najskuteczniejszym sposobem ograniczania rozwoju pasożyta jest stosowanie leków warroabójczych w odpowiednich dawkach i zalecanych terminach. Leki te mogą występować w wygodnej do użycia postaci pasków z inkorporowaną substancją czynną, które są umieszczane między plastrami w uliczkach międzyramkowych, bądź w formie tabletek do spalania, umiejscowianych najczęściej na dennicy ula.



Amitraz jest podstawową substancją czynną w lekach warroabójczych stosowanych w kraju. Umiejętnie stosowany nie jest tak toksyczny jak niektóre, inne środki farmakologiczne. Ulega też szybkiemu rozkładowi. Ponadto do chwili obecnej nie zanotowano, aby roztocz wytworzył oporność na ten środek, mimo wielu lat jego stosowania.



Biowet Puławy Sp. z o.o. – producent preparatów do zwalczania warrozy pszczół

Apiwarol[®] 12,5 mg

Produkt do zwalczania warrozy pszczoł

Tabletki fumigacyjne do diagnozowania i zwalczania warrozy pszczoł
Amitraz 12,5 mg/tabletkę

Zawartość substancji czynnej
Amitraz 12,5 mg/tabletkę

Wskazania lecznicze
Diagnozowanie i zwalczanie warrozy pszczoł wywoływanej przez *Varroa destructor*.

Dawkowanie dla każdego gatunku, droga i sposób podania
Jedna tabletka zawiera jedną dawkę leczniczą, która wystarcza do jednorazowego odymienia rodziny pszczelej. Tabletkę ująć w szczypcę i zapalić, powstały ewentualnie płomień zdmuchnąć.

Tłącą się tabletkę położyć na wąskim (3-4 cm) pasku gęstej siatki metalowej, lub specjalnie wygiętym podajniku z drutu, co ułatwia dostęp powietrza do tabletki. Tłącą tabletkę wraz z siatką wprowadzić przez wylot do ula umieszczając ją na dennicy pod ramkami. Zamknąć wylot na okres 20 minut. Następnie wylot otworzyć i sprawdzić czy tabletka uległa spaleni. Jeśli tabletka nie spaliła się zabieg należy powtórzyć. Przy diagnozowaniu warrozy należy postępować jak wyżej, umieszczając wcześniej na dnie ula arkusz papieru posmarowany tłuszczem roślinnym. Po upływie godziny od czasu odymiania należy wyjąć arkusz papieru i sprawdzić na nim obecność pasozyta.

Jak chronić pszczoły przed warrozą?

1 tabletka / jednorazowe odymienie rodziny pszczelej



1

Tabletka Apiwarol zawiera jedną dawkę leczniczą amitrazu, która wystarcza do jednorazowego odymienia rodziny pszczelej. Tabletkę w specjalnie wygiętym podajniku z drutu należy zapalić, a powstały ewentualnie płomień zdmuchnąć.

2

Tłącą się tabletkę wprowadzić przez wlot do ula, umieszczając ją na dennicy pod ramkami. Stosowanie tabletek Apiwarol w ulach styropianowych wymaga wcześniejszego włożenia na dno ula niepalnych wkładek, w przeciwnym razie tłącą tabletką będzie uszkadzać dennicę.(1)

3

W ulach z elementami wykonanymi ze styropianu spalanie tabletek należy wykonywać na pasku metalowej siatki. Tłącą się tabletkę położyć na wąskim (3 - 4 cm) pasku gęstej, metalowej siatki. Pasek metalowej siatki wraz z tłącą się tabletką wprowadzić do ula, umieszczając go na dennicy pod ramkami.

4

Zamknąć wylot na okres 20 minut. Następnie wylot otworzyć i sprawdzić czy tabletka uległa spaleni. Jeśli tabletka nie spaliła się, zabieg należy powtórzyć.

5

Najlepsze wyniki w zwalczaniu warrozy uzyskuje się poprzez odymianie Apiwarolem:

- **wiosną** dwukrotnie
- **jesienią** dwu- lub trzykrotnie w odstępach 4-6 dni, kiedy w ulu znajduje się najmniejsza ilość zasklepionego czerwia.

Literatura:

1) Chorbiński P.: Pokonaj warrozę pszczoł wyd. II poszerzone, str. 50.



Apiwarol[®] 12,5 mg

Produkt do zwalczania warrozy pszczoł

Tabletki fumigacyjne do diagnozowania i zwalczania warrozy pszczoł
Amitraz 12,5 mg/tabletkę

Zalecenia dla prawidłowego podania

Apiwarol działa wyłącznie na roztocza *Varroa destructor* znajdujące się na powłokach zewnętrznych pszczoł. Nie niszczy pasożyta i jego form rozwojowych znajdujących się na zasklepionym czerwiu.

Najlepsze wyniki w zwalczaniu warrozy uzyskuje się przeprowadzając odymianie wiosną dwukrotnie i jesienią dwu- lub trzykrotnie w odstępach 4-6 dni, kiedy w ulu znajduje się najmniejsza ilość zasklepionego czerwia.

W sezonie pasiecznym walkę z pasożytem można prowadzić przez wycinanie zasklepionego czerwia trutowego.

Odymianie wykonywać należy wieczorem po zakończonym locie pszczoł. Ze względu na możliwość przenikania amitrazy do miodu, jesienne leczenie należy przeprowadzić po usunięciu z ula zapasów miodu przeznaczonego do konsumpcji.

Okres karencji

Miód – 5 dni.

Nie stosować w okresie produkcji miodu konsumpcyjnego.

Działania niepożądane

Przy niewłaściwym sposobie stosowania produktu może wystąpić zamieranie czerwia. Odymianie może powodować wzmożoną ruchliwość pszczoł.

O wystąpieniu działań niepożądanych po podaniu tego produktu lub zaobserwowaniu jakichkolwiek niepokojących objawów nie wymienionych w ulotce (w tym również objawów u człowieka na skutek kontaktu z lekiem), należy powiadomić właściwego lekarza weterynarii, podmiot odpowiedzialny lub Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Formularz zgłoszeniowy należy pobrać ze strony internetowej <http://www.urpl.gov.pl> (Pion Produktów Leczniczych Weterynaryjnych).

Specjalne środki ostrożności podczas przechowywania

Przechowywać w miejscu niewidocznym i niedostępnym dla dzieci.

Przechowywać w temperaturze poniżej 25°C.

Przechowywać w pojemniku szczelnie zamkniętym w celu ochrony przed światłem i wilgocią. Nie używać tego produktu leczniczego weterynaryjnego po upływie terminu ważności podanego na etykiecie. Okres ważności po pierwszym otwarciu pojemnika – 24 dni.

Przeciwwskazania

Nie stosować w okresie produkcji miodu konsumpcyjnego.

Nie odymiać pszczoł przy temperaturze niższej niż +10°C.

Nie stosować w przypadku nadwrażliwości na substancję czynną lub na dowolną substancję pomocniczą.

Specjalne ostrzeżenia

Specjalne środki ostrożności dla osób podających produkt leczniczy weterynaryjny zwierzętom:

Działanie amitrazy na organizm ludzki nie zostało dokładnie poznane. W celu uniknięcia wdychania dymu zabiegi należy wykonywać w masce ochronnej. W razie zaobserwowania po kontakcie z lekiem niepokojących objawów, takich jak wymioty, zaburzenia rytmu serca czy zaburzenia ze strony układu nerwowego, należy niezwłocznie zwrócić się o pomoc lekarską oraz przedstawić lekarzowi ulotkę informacyjną lub opakowanie. Osoby o znanej nadwrażliwości na którykolwiek ze składników Apiwarolu powinny unikać kontaktu z produktem leczniczym weterynaryjnym. Nie jeść, nie pić i nie palić tytoniu w czasie wykonywania zabiegu. Po zabiegu umyć ręce.

Interakcje z innymi produktami leczniczymi i inne rodzaje interakcji:
Nieznane

Przedawkowanie (objawy, sposób postępowania przy udzielaniu natychmiastowej pomocy, odtrutki): Podanie (spalenie w ulu) większej liczby tabletek niż zalecana może spowodować nadmierne pobudzenie pszczoł.

Niezgodności farmaceutyczne: Ponieważ nie wykonano badań zgodności, tego produktu leczniczego weterynaryjnego nie wolno mieszać z innymi produktami leczniczymi weterynaryjnymi.

Specjalne środki ostrożności dotyczące usuwania niezużytego produktu leczniczego weterynaryjnego lub pochodzących z niego odpadów

Amitraz jest toksyczny dla ryb, należy zwrócić uwagę, aby produkt nie dostał się do zbiorników wodnych. Leków nie należy usuwać do kanalizacji ani wyrzucać do śmieci. O sposoby usunięcia bezużytecznych leków zapytaj lekarza weterynarii. Pozwolą one na lepszą ochronę środowiska.

Wielkość opakowania 25 tabletek

Okres ważności 1 rok

Wyłącznie dla zwierząt. Wydawany z przepisu lekarza – Rp.
Do podawania pod nadzorem lekarza weterynarii.

Pozwolenie 740/99

CPLW 2015-09-30



Biowar 500 mg

Produkt do zwalczania warrozy pszczoł

Paski do zawieszania w ulu
Amitraz 500 mg/pasek

Zawartość substancji czynnej i innych substancji

Substancja czynna: amitraz 500 mg

Wskazania lecznicze

Zwalczanie warrozy pszczoł

Dawkowanie dla każdego gatunku, droga i sposób podania

Produkt przeznaczony do zawieszania w ulu w dawce: 2 paski/1 ul.

Zalecenia dla prawidłowego podania

Paski umieścić w uliczkach międzyramkowych o największej ruchliwości pszczoł. Paski zawiesić w taki sposób, aby pszczoły miały swobodny dostęp do ich obu stron, co uzyskuje się poprzez zachowanie odpowiedniego odstępu między ramkami. Paski pozostawić w ulu na okres 6 tygodni a następnie je usunąć. W razie gdyby ruch wewnątrz ula odbywał się z dala od pasków, należy zmienić miejsce ich zawieszenia tak aby znajdowały się one w roju pszczelim i przed ich usunięciem pozostawić przez kolejne 2 tygodnie. Maksymalny okres po jakim należy usunąć paski wynosi 8 tygodni. Pasków nie należy używać ponownie. Zaleca się prowadzić leczenie we wszystkich ulach jednocześnie. Zalecany okres leczenia: po ostatnim miodobranu (koniec lata/jesień) i na wiosnę przed pierwszym pożytkiem towarowym. Przestrzegać zalecanych okresów leczenia i dawek.

Jak chronić pszczoły przed warrozą?

2 paski / 1 rodzinę pszczelą



1

Paski Biowar umieścić w uliczkach o najbardziej intensywnym ruchu pszczoł, gdyż tam znajduje się największa ilość pasożytów. Poprzez wprowadzenie patyczka w specjalny przygotowany otwór w każdym pasku, możemy w łatwy sposób umieścić pasek w uliczce ramkowej.



2

Uliczki przed włożeniem pasków należy poszerzyć tak, aby pszczoły miały swobodny dostęp do obydwu stron paska. W ulach, w których stosuje się beleczki odstępnikowe, można to uzyskać poprzez zastosowanie w jednej uliczce międzyramkowej dwóch beleczek odstępnikowych.



3

W ulach wysokich np. typ „warszawski” - paski należy zawiesić niżej, tak aby znalazły się w miejscu największej ruchliwości pszczoł. W razie gdyby ruch wewnątrz ula odbywał się z dala od pasków, należy zmienić miejsce ich zawieszenia tak, aby znajdowały się one w miejscu największego gromadzenia się pszczoł. Nie zawieszać pasków w zbyt wąskich uliczkach lub na skraju gniazda, gdyż są one niezbyt licznie obsiadane przez pszczoły.(1)



4

Paski pozostawić w ulu na okres 8 tygodni, następnie je usunąć. Zaleca się jednoczesne prowadzenie leczenia we wszystkich ulach danej pasieki. Paski z danego opakowania należy zużyć natychmiast po jego otwarciu. Pasków nie należy używać ponownie. Nie stosować leku po upływie terminu ważności.



5

Biowar przeznaczony jest do zawieszania w ulu w dawce: **2 paski/1 rodzinę pszczelą**

Leczenie wiosną - prowadzić przed pierwszym pożytkiem towarowym.

Leczenie jesienią - prowadzić po ostatnim miodobranu (koniec lata/jesień).

Literatura:

1) Chorbiński P.: Pokonaj warrozę pszczoł wyd. II poszerzone, str. 51.



Paski Biowar pakowane są próżniowo



Biowet
PUŁAWY

Paski do zawieszania w ulu
Amitraz 500 mg/pasek

Przeciwwskazania

Brak

Okres karencji

Miód - zero dni.

Nie należy stosować w okresie produkcji miodu konsumpcyjnego.

Działania niepożądane

Nieznane. O wystąpieniu działań niepożądanych po podaniu tego produktu lub zaobserwowaniu jakichkolwiek niepokojących objawów nie wymienionych w ulotce (w tym również objawów u człowieka na skutek kontaktu z lekiem), należy powiadomić właściwego lekarza weterynarii, podmiot odpowiedzialny lub Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Formularz zgłoszeniowy należy pobrać ze strony internetowej <http://www.urpl.gov.pl> (Pion Produktów Leczniczych Weterynaryjnych).

Szczególne środki ostrożności podczas przechowywania

Przechowywać w miejscu niewidocznym i niedostępnym dla dzieci.

Przechowywać w temperaturze poniżej 25°C, w oryginalnym, zamkniętym opakowaniu. Okres ważności po pierwszym otwarciu opakowania bezpośredniego: zużyć natychmiast. Nie używać tego produktu leczniczego weterynaryjnego po upływie terminu ważności podanego na etykiecie.

Specjalne ostrzeżenia

Specjalne ostrzeżenia dla każdego z docelowych gatunków zwierząt:

Leczyć wszystkie rodziny w pasiece jednocześnie.

Specjalne środki ostrożności dla osób podających produkt leczniczy weterynaryjny zwierzętom:

Manipulację z paskami wykonywać w rękawicach ochronnych. Podczas aplikacji nie jeść, nie pić, nie palić tytoniu. Podczas stosowania nie dopuszczać do kontaktu ze skórą i oczami.

Po wykonaniu zabiegu umyć ręce ciepłą wodą z mydłem. Nie dopuszczać do kontaktu produktu z żywnością.

Interakcje z innymi produktami leczniczymi i inne rodzaje interakcji:

Toksyczność amitrazu wzrasta w obecności soli miedzi, a skuteczność spada w obecności butylotlenku piperonylu. Należy unikać stosowania tych substancji jednocześnie z amitrazem.

Przedawkowanie (objawy, sposób postępowania przy udzielaniu natychmiastowej pomocy, odtrutki):

Podczas stosowania dawek 5-krotnie wyższych od zalecanych przez 6 tygodni nie zaobserwowano wystąpienia objawów niepożądanych.

Niezgodności farmaceutyczne: Nieznane

Specjalne środki ostrożności dotyczące usuwania niezużytego produktu leczniczego weterynaryjnego lub pochodzących z niego odpadów

Niewykorzystany produkt leczniczy weterynaryjny lub jego odpady należy usunąć w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami. Amitraz jest toksyczny dla ryb, należy zwrócić uwagę, aby produkt nie dostał się do zbiorników ani cieków wodnych.

Okres ważności

18 miesięcy

Rodzaj i wielkość opakowania

Pudełko tekturowe zawierające 10 pasków zamkniętych w saszetce PET/Aluminium/PE.

**Wyłącznie dla zwierząt. Wydawany z przepisu lekarza – Rp.
Do podawania pod nadzorem lekarza weterynarii.**

Pozwolenie 2085/11

CPLW 2016-06-08



Paski Biowar
pakowane są
próżniowo

Sposób na zdrowe pszczoły!

Apistym

Wyciąg z żeńszenia, kwas mlekowy, sacharoza

Produkt wzmacniający odporność pszczół

Dlaczego warto wybrać Apistym?

- ✓ preparat oparty na naturalnych składnikach
- ✓ bez karencji na miód
- ✓ podkarmianie wiosenne przyspiesza rozwój pszczół
- ✓ podkarmianie jesienne zwiększa przeżywalność rodzin pszczelich

Apistym opracowany przy udziale jednostek naukowo-badawczych UMCS Lublin, UP Lublin, oraz UJ z Krakowa.

Skład chroniony zgłoszeniem patentowym.



Apistym - produkt wzmacniający odporność pszczół Mieszanina paszowa uzupełniająca dla pszczół. **Skład w 1000 ml:** 4.1.3. Sacharoza 500 g **Dodatki:** 2.b. Wyciąg z żeńszienia 50 g w 1000 ml, 1.a. Kwas mlekowy 8,3 ml w 1000 ml **Wilgotność:** 45 % **Wskazania:** Apistym służy do poprawy kondycji rodzin pszczelich. Stosowanie preparatu zwiększa odporność rodzin pszczelich na choroby, w szczególności na nosemozę, wywołaną przez *Nosema apis* i *Nosema ceranae*. **Właściwości:** Zawarty w Apistymie ekstrakt żeńszienia wpływa na wzrost poziomu oksydazy fenolowej (enzymu biorącego udział w odpowiedzi immunologicznej), podnosząc odporność rodziny i zwiększając jej vitalność. Dzięki temu pszczoły łatwiej zwalczają zakażenia patogenami. Apistym podawany przy dokarmianiu jesiennym zwiększa przeżywalność rodzin pszczelich w zimie, a stosowany wiosną przyspiesza ich rozwój. **Dawkowanie i sposób stosowania:** Przed użyciem wstrząsnąć! Przygotowanie Apistymu z roztworze syropu cukrowego. Dokarmianie jesienne - 4 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego. Polewanie uliczek międzyramkowych, podkarmianie pobudzające - 20 ml Apistymu na 1 litr syropu cukrowego. Temperatura syropu nie powinna przekraczać 50°C.

Stosowanie jesienią Apistym należy stosować w roztworze syropu cukrowego lub w gotowych pokarmach dla pszczół w koncentracji **4 ml preparatu na 1 litr**

syropu. Przygotowany syrop cukrowy lub gotowy pokarm z Apistymem należy podawać rodzinom pszczelim **podczas dokarmiania jesiennego.** Ilość podawanego pokarmu dostosować do siły rodziny. Zalecana dawka Apistymu na jedną rodzinę to 40 ml (10 litrów syropu). W przypadku podania mniejszej ilości syropu zaleca się dodatkowe, dwukrotne (w odstępie 7 – 10 dni) polewanie uliczek międzyramkowych roztworem Apistymu w syropie cukrowym o koncentracji 20 ml Apistymu na 1 litr w ilości 5 – 10 ml na uliczkę.

Stosowanie wiosną i latem Polewać uliczki pszczoły roztworem Apistymu w syropie cukrowym (20 ml na 1 litr) w ilości 5 – 10 ml na uliczkę, dwukrotnie (w odstępie 7 – 10 dni). Przygotowany do polewania uliczek roztwór Apistymu można także podać jako podkarmianie pobudzające w ilości 0,5 – 1 l na rodzinę. Powyższe dawkowanie zastosować przy każdym podkarmianiu pobudzającym. Apistym można podawać także **z ciastem** w ilości 4 ml preparatu na 1 kg ciasta na rodzinę pszczelą.

Po otwarciu zużyć niezwłocznie. W przypadku niewykorzystania całej butelki preparat można przechować w lodówce maksymalnie 14 dni. **Warunki przechowywania:** Przechowywać w suchym i chłodnym miejscu. **Opakowanie:** Butelka szklana zawierająca 200 ml, pakowana w kartonik.

Data opracowania: sierpień 2019 r.



W sprzedaży:

**Przyrząd do spalania
tabletek Apiwarolu**

cena
sugerowana
5,90 zł



**Wkładka do ula
do monitorowania
osypu warrozy**

cena
sugerowana
1,30 zł
za 1 szt.

pakowane
po 10 szt.

